

Belastingen of besparingen?

Onder invloed van de zwakke conjunctuur is de toestand van de overheidsfinanciën in het merendeel van de lidstaten van de Europese Gemeenschap vorig jaar aanzienlijk verslechterd. Het meest opvallend was de achteruitgang in het Verenigd Koninkrijk, waar het tekort opliep van 2,8 procent van het bbp in 1991 tot 6,6 procent in 1992.

Om aan de budgettaire criteria die in het verdrag van Maastricht zijn vastgelegd, te kunnen voldoen, werden onlangs in een aantal lidstaten dringende bijsturingsmaatregelen getroffen. Dit was onder meer het geval in het Verenigd Koninkrijk en in België. Kenmerkend voor deze begrotingmaatregelen is het ruime aandeel van de belastingverhogingen in het totale pakket. In het Verenigd Koninkrijk gaat het hoofdzakelijk om een verhoging van de indirecte belastingen, in België om een verhoging van de directe belastingen, waaronder vooral de loon- en inkomstenbelasting.

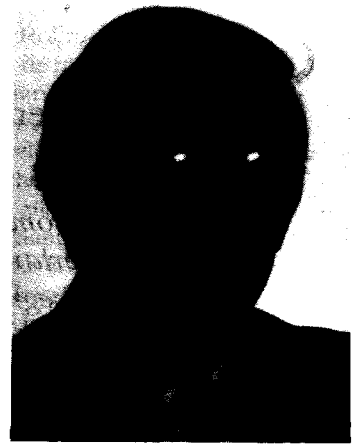
Deze belastingmaatregelen staan in schril contrast met de zienswijze die in de jaren tachtig op fiscaal terrein centraal ontstond. Een verlaging van de collectieve-lastendruk werd wenselijk geacht om ademruimte te scheppen voor de particuliere sector, waarvan de groei gestimuleerd moest worden. In dat licht ging men in een aantal landen van de Gemeenschap over tot een substantiële vermindering van de progressiviteit van de inkomstenbelasting en tot een verlaging van de vennootschapsbelasting. Het consequent vasthouden aan deze zienswijze in een periode van conjuncturele inzinking, zou impliceren dat de collectieve-lastendruk constant wordt gehouden. In landen waar de overheidsschuld problematisch is, zoals België, of waar de stabiliteit van de munt in het gedrang komt door het oplopende overheidstekort, zoals in het Verenigd Koninkrijk, zou bijgevolg de prioriteit moeten liggen bij het snoeien in de collectieve uitgaven.

Besparen door uitgavenvermindering wordt in de politieke arena vaak verworpen omdat deze aanpak geacht wordt de koopkracht aan te tasten. Op deze wijze zouden de particuliere bestedingen afzwakken waardoor de conjunctuurinzinking verscherpt wordt. Bovendien wordt het besparingsdebat doorkruist door verdelingsoverwegingen. Snoeien in de overdrachten aan gezinnen zou vooral de bescheiden inkomens treffen, terwijl belastingverhogingen makkelijker kunnen worden gemoduleerd volgens het gezinsinkomen. Besparen door middel van belastingen is bijgevolg socialer dan schrappen in sociale-zekerheidsuitgaven.

Deze stelling overtuigt echter geenszins. In de eerste plaats ligt de structurele uitgavengroei in de sociale zekerheid in verscheidene landen van de Gemeenschap aan de basis van de recente budgettaire ontsporingen, zodat ingrepen in de onderliggende uitgavenmechanismen voor de hand liggen. In de tweede plaats raken directe belastingen even-

zeer aan het beschikbaar inkomen als overdrachten ten gunste van particulieren. In de derde plaats grijpen de directe belastingen, via afwentelingsmechanismen, in op de relatieve prijs van arbeid en van kapitaal en veroorzaken hierdoor scheeftrekkingen in de economie. Zo zal bij voorbeeld een verhoging van de marginale belastingvoet op het persoonlijk inkomen gedeeltelijk worden afgewenteld in hogere lonen, waardoor de concurrentiepositie en de werkgelegenheid in het gedrang komen. Hierdoor neemt het overheidstekort toe en komt de lopende rekening onder druk te staan. Ten slotte vergroten occasionele belastingverhogingen de onzekerheid omtrent het toekomstige fiscale beleid, waardoor kapitaal wordt aangehouden naar fiscaal stabielere landen.

Het uitvoerig aanwenden van fiscale instrumenten om de budgettaire doelstellingen van Maastricht te bereiken zou uiteindelijk kunnen leiden tot het overschrijden van andere convergentiecriteria, zoals ten aanzien van de inflatie, de rentevoeten en eventueel de wisselkoersstabiliteit. Dit gevaar doemt in het bijzonder op voor landen die reeds aan kop gaan op het vlak van de collectieve-lastendruk, zoals België. Het geringe politieke enthousiasme voor besparingen in de uitgaven stoelt dus niet op economische overwegingen, maar moet op rekening worden geschreven van een reële angst voor het protest van de achterban.

P. van Rompuy

P. van Rompuy